

Barne –og likestillingsdepartementet
Forbrukeravdelingen
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Stavanger, 15. september 2017

KOMMENTARER TIL HØRINGSNOTAT – FORSLAG TIL GJENNOMFØRING AV NYTT PAKKREISEDIREKTIV I NORSK RETT

Reisegarantifondet deler Departementets syn på at dagens reisegarantiordning fungerer bra og at vi i det store og hele kan beholde dagens ordning under det nye direktivet, som på enkelte områder, har latt seg inspirere av vår ordningen.

Reisegarantifondet vil i det følgende kommentere de bestemmelser som særlig har betydning for insolvensbeskyttelsen.

9. Reisegaranti - kvalitative krav til insolvensbeskyttelsen/reisegarantiordningen

Det følger av Direktivets fortale punkt (39) og nærmere beskrevet i Artikkel 17, at alle stater er pålagt å sikre at den reisende som kjøper en pakkereise er sikret fullt ut mot insolvens hos arrangørene som er etablert i staten. Statens plikt er å lovfeste regler om insolvensbeskyttelse (hos oss kalt reisegaranti) og at brudd på garantiplikten straffeforfølges. Dersom transport utgjør en del av pakkereisen skal den reisende sikres transport «hjem» når situasjonen oppstår mens reisen pågår. Loven skal også åpne for muligheten for at en påbegynt reise kan gjennomføres. Begrunnelsen for det er at den reisende primært ønsker det og at det normalt også vil innebære en betydelig besparelse. Det samme gjelder dersom reisen er nær forestående i det konkursen skjer, som følge av at underleverandører allerede er helt eller delvis betalt.

En insolvensbeskyttelse innebærer altså mer enn bare å skaffe til veie sikkerhet i form av garantier. For at den reisende skal bli hjulpet i samsvar med loven når situasjonen oppstår, må den valgte reisegarantiløsning være effektiv. Det betyr at tilstrekkelige ressurser i form av penger og tilrettelegging må være parat. I praksis innebærer det; retur av reisende, gjennomføring av påbegynte reiser eventuelt også reiser som ikke er påbegynt og til slutt vurdere og honorere krav.

Det er ikke en forutsetning at arrangøren faktisk er konkurs for at insolvensbeskyttelsen skal tre i kraft. Det er tilstrekkelig å konstatere at arrangøren er illikvid dvs. ikke har de nødvendige midler i øyeblikket for å kunne gjennomføre reisen. Det samme gjelder dersom underleverandører krever betalt fra den reisende direkte som følge av manglende betaling fra arrangøren. I Norge er det alt overveiende konstaterte konkurser som medfører aktivering av reisegarantien og da i form av oppbudsbegjæringer.

Det følger av Artikkel 17 nr. 5 at utbetaling til den reisende skal skje uten unødig opphold etter at den reisende har meldt kravet. I vårt regelverk opplyses den som har et krav å melde, tidligst kan forvente utbetaling innen 14 dager. Det sier seg selv, spesielt ved omfattende konkurser, at utbetalinger ikke kan skje uten at arbeidet administreres på en forsvarlig måte og at det er være nødvendig med en viss oversikt over omfanget før utbetalingene kan skje.

Den økonomiske byrden med å fremskaffe nødvendige sikkerheter som basis for reisegarantien ligger på arrangøren.

Fortalens punkt (40) gir nærmere veiledning for hvordan garantibeløpet som den enkelte arrangør skal fremskaffe, kan og bør beregnes. Reisegarantifondet var invitert til Kommisjonen for å presentere den norske reisegarantiordningen. Det innebar også en gjennomgang av reglene for fastsettelse av garantiens størrelse. Det som gjengis i fortalens punkt (40) er tilnærmet identisk med det som fremgår av dagens reisegarantiforskrift §§ 5 og 9 og samsvarer med de regler Reisegarantifondet følger i dag ved fastsettelse av garantiens størrelse.

Avslutningsvis advares det mot å kreve for høye garantier for å hindre at arrangørene pålegges en uforholdsmessig stor byrde. Garantien anses for høy når den tar høyde for situasjoner som ikke er realistiske. Noen arrangører påpeker at de verken har til hensikt å gå konkurs eller vil komme til å gjøre det. Under slike forhold oppleves ethvert krav om garanti som uforholdsmessig for den enkelte. Det realistiske i reisegarantisammenheng er at noen arrangører går konkurs hvert år uten at man kan være sikre på hvem. Et krav om en individuell garanti som til enhver tid dekker fondets eksponering i tilfelle konkurs hos den enkelte arrangør etter de kriteriene som er vist til ovenfor.

Det å kreve at arrangørene i tillegg til «høye» individuelle garantier bidrar til å bygge opp et fond som er så stort at det skal dekke mulige utbetalinger som ikke dekkes av de individuelle garantiene ved en samtidig konkurs hos de største arrangørene, vil være et uforholdsmessig krav. I Norge er det bestemt at fondet skal kunne dekke 2-3 konkurser hos mellomstore arrangører. Fondets nedre grense er satt til kr 15 millioner og det anses ikke som uforholdsmessig, men påregnelig.

Etter fondets syn dekker dagens reisegarantiordning de krav som Direktivet stiller til en effektiv insolvensbeskyttelse.

8. Særlig om formidleren

Det vises til Departementets forslag «til under tvil» å innføre en generell garantiplikt overfor formidlere som mottar betaling på vegne av arrangører. Dette som en konsekvens av at formidleren blir ansvarlig for gjennomføringen av reisen. Departementet ber oss derfor særlig om å kommentere dette i vårt hørings svar.

Departementet viser til at både Sverige og Danmark har hatt et formidleransvar og at Danmark men ikke Sverige har valgt å opprettholde dette. Etter det vi erfarer fra det danske høringsutkastet har også Danmark valgt å fjerne ordningen.

Reisegarantifondet vil i dette spørsmålet kommentere det som er relevant i reisegarantisammenheng.

Gjeldende rett pålegger arrangøren garantiplikt i Norge jf. pakkereiselovens § 11-1 første til tredje ledd. Ved salg av pakkereiser gjennom formidler, er det arrangøren som er ansvarlig for å stille reisegaranti. Reisegarantifondet anser det som uproblematisk at gjeldende rett fastholdes og at garantiplikt for formidlere ikke blir en konsekvens av et eventuelt utvidet formidleransvar.

Det følger av alminnelige obligasjonsrettslige regler at når formidleren mottar penger på vegne av arrangøren så forplikter arrangøren overfor den reisende å levere det som er avtalt selv om arrangøren ikke har mottatt oppgjør fra formidleren.

Et praktisk eksempel er når et reisebyrå som har stilt lovpålagt reisegaranti går konkurs. Da vil ikke Reisegarantifondet utbetale refusjon til den reisende som har kjøpt pakker hvor byrået har rollen som formidler. Det kan typisk være når byrået har formidlet cruise med Hurtigruten eller et annet rederi og

ikke har overført den reisendes penger til rederiet. Dersom den reisende møter motbør hos et rederiet som ikke har mottatt oppgjør fra formidleren, har vi utelukkende erfart at rederiene oppfyller avtalen med den reisende når de blir gjort oppmerksomme på ansvaret. Det samme gjelder arrangører av andre typer pakker.

Vår erfaring er at når arrangørene bli bevisst sitt ansvar, vil de i stor utstrekning sørge for å fakturere den reisende selv og motta oppgjør direkte. Dette er typisk for de store charterarrangørene som overfører godtgjørelsen til formidleren først når reisen er gjennomført. Det stiller seg annerledes når arrangørens pakke blir brukt i en kombinasjon med ytterligere reisetjenester. Da oppstår «formidleren» som arrangør av en ny pakke og tar på seg det fulle arrangøransvar.

Departementet anfører at garantiplikten bortfaller dersom formidleren ikke tar imot penger på vegne av arrangøren. I forbindelse med lovrevisjonen i 2007 ble det fra Reisegarantifondets side foreslått i Ot.prp. nr. 41, første spalte side 17 punkt 3.2.5: *Som et grunnvilkår for å komme inn under garantibestemmelsen (§11-1) er at man som arrangør mottar forskuddsbetaling for elementer som samlet sett utgjør en pakkereise i lovens forstand jf. sitat i pkt. 3.1.4 ovenfor. Til dette vil departementet bemerke at pakkereiser i alminnelighet betales på forhånd, noe som nettopp er begrunnelsen for reisegarantiordningen. Det er imidlertid ikke et selvstendig vilkår i dagens regelverk at det foretas forskuddsbetaling. Det er tilstrekkelig at arrangøren selger en pakkereise, jf. § 11-1. Departementet ser ikke grunn til å endre gjeldende rett på dette området.*

Reisegarantifondet har tolket dette dithen at det å selge pakkereiser setter tilbydereren enten det er arrangøren selv eller en formidler i en situasjon, hvor det er naturlig å kreve forskuddsbetaling. Så lenge tilbyderens likviditet er god er det enkelt å gi avkall på forskuddsbetaling. Når likviditeten er dårlig er forskuddsbetalinger et viktig instrument for å motta «nye» penger til å betjene gammel gjeld. Med referanse til konkurslovgivningen er det en presumpsjon for at rutinene endres i vanskelige tider. Reisegarantifondet erfarer jevnlig at arrangørens betalingsbetingelser endres forut for konkursen for å skaffe til veie nødvendig likviditet.

Konklusjonen må derfor bli den samme i dette tilfellet, selv om formidler ikke har til hensikt å ta imot forskuddsbetaling vil situasjonen fort kunne endre seg «ved behov» siden forholdene ligger vel til rette for å ta imot forskuddsbetaling.

Etter at bestemmelsen om at pakkereiselignende reiser under lovrevisjonen i 2007 (§ 11-1 tredje ledd) ble garantipliktige, er det knapt et reisebyrå i Norge som i dag ikke faller inn under garantiplikten. Vi stiller oss derfor spørsmålet om det i dag finnes tilbydere som utelukkende formidler andre arrangørers pakker slik reiselivsbransjen er organisert i Norge. Det er det ene.

Det andre er om det er et reelt behov for å pålegge en formidler garantiplikt så lenge det kun tilbys andre arrangørers garantipliktige pakker? Vi mener nei, uti fra vår erfaring med bransjen i slike situasjoner. Arrangørene stiller opp. Det kan derfor fremstå som en uforholdsmessig byrde å skulle pålegge en formidler garantiplikt for en situasjon som mest sannsynlig ikke vil oppstå jf. Fortalens punkt (40) hvor det vises til at en effektiv ordning ikke skal ta hensyn til usannsynlige risikosituasjoner.

Direktivet legger også opp til at regelverket skal oppmuntre og legge til rette for grenseoverskridende handel. Reisegarantifondets erfaring med det svenske pålegget om garantiplikt for formidlere som de nå har valgt å gå bort i fra, at det bidro til å hindre norske arrangørers tilgang til det svenske markedet. I tillegg til å ha stilt en betydelig reisegaranti i Norge måtte arrangøren eventuelt bistå en svensk formidler med nødvendig kapital for lovlig å kunne selge pakkene gjennom en svensk formidler. Dette til tross for at den norske garantien også ville dekke de svenske reisende fullt ut.

En formidler/agent har ofte ikke de samme økonomiske ressursene som en arrangør har til å kunne stille reisegaranti. Det er derfor naturlig at denne byrden tillegges arrangøren.

Der hvor det imidlertid er en god og viktig grunn til å pålegge formidleren garantiplikt er der hvor formidleren til byr utenlandsk arrangør sin pakke jf dagens § 11-1 annet ledd og ny lovs § 36.

Et effektivt formål med å pålegge formidler en garantiplikt oppstår etter vårt syn først i ny lovs § 36, hvor norsk formidler er pålagt å stille reisegaranti for utenlandsk arrangørs pakke, når det ikke er godtgjort at arrangørene allerede har stilt gyldig reisegaranti i en annen EU Stat. Vi konstaterer at stadig flere norske næringsdrivende formidler pakker arrangert i fjerne strøk og da er formidleransvaret svært praktisk nyttig for den norske reisende. Det er en langt bedre løsning enn at en arrangør fra Peru skal bli medlem i Reisegarantifondet.

Reisegarantifondet vil derfor anbefale at Departementet revurderer forslaget om å innføre formidleransvar for gjennomføringen av pakkereiser som vil medføre generell garantiplikt for formidlere.

Kommentarer til ny lov om pakkereiser og reisegaranti m.v.

§ 2 Unntak fra lovens virkeområde

Reisegarantifondet støtter forslaget om at salg av pakkereiser og sammensatte reiser til næringsdrivende (som en fysisk eller juridisk person kjøper innenfor rammen av sin yrkes- eller næringsvirksomhet), på grunnlag av en generell avtale om organisering av forretningsreiser faller utenfor lovens virkeområde.

Ulike grupper reisende har ulike behov for beskyttelse. En næringsdrivende vil i likhet med en ferierende ha behov for assistanse dersom noe uforutsett skulle skje forut for eller i løpet av reisen slik at reisen kan gjennomføres som planlagt eventuelt modifiseres.

Det en næringsdrivende i mindre grad enn en ferierende trenger hjelp til, er å få en forskuddsbetalt reise refundert dersom arrangøren eller tilretteleggeren av en sammensatt reise går konkurs. En næringsdrivende –stor som liten- må normalt forholde seg til den type risiki i sin næringsvirksomhet. I tillegg bør det være mindre problematisk for en næringsdrivende generelt å tape det forskutterte beløp enn for en ferierende.

Reisegarantifondet registrerer at Departementet i punkt. 2.2.3 benytter rammeavtale istedenfor generell avtale som grunn for å falle utenfor lovens dekningsområde. Det samme fremholdes under punkt 2.3.7.

Spørsmålet er hva som forstås med en alminnelig avtale. Direktivet har gått fra opprinnelig å vise til en rammeavtale som fritaksgrunn til å nå å betegne avtalen som en alminnelig avtale. Reisegarantifondet legger til grunn at kravet om en alminnelig avtale i stedet for en rammeavtale er valgt for å gi likeverdige kontraktpartnere en større fleksibilitet med hensyn til å avtale ansvarsforholdet rundt en pakkereise.

Reisegarantifondet har erfart at medlemmer som tilbyr tilrettelagte arrangementer til det såkalte «eventmarkedet» opplever kravet om å stille reisegaranti som vanskelig og urimelig. Den reisende fremstår i mange tilfeller som en mer ressursrik avtalepartner enn arrangøren. Reisegarantifondet forstår at det i slike forhold kan oppleves unaturlig at den reisende skal ha de samme rettigheter som en ferierende privatperson. Det taler for at unntaket med å inngå en alminnelig avtale også dekker slike arrangementer og ikke bare typiske forretningsreiser med fly og hotell.

§ 13 Bortfall av retten til å drive garantipliktig virksomhet

Vi foreslår at det tilføyes; at det samme gjelder dersom den garantipliktige ikke etterlever pålegg om garantiøkning da det ikke tydelig nok fremgår av gjeldende forskrift.

§ 14 Gebyr til finansiering av klagenemnd.

Vi foreslår at datoen endres til 1. april for å unngå sammenblanding med innbetaling til Reisegarantifondet 1. desember.

***

Ta bare kontakt dersom det skulle være behov for nærmere avklaringer.

Vennlig hilsen

Signe Eriksen
Daglig leder

Det er naturligvis ingen ting i veien for at partene unngår å avtale seg bort fra pakkereiselovent rettigheter og forpliktelser og da er den næringsdrivende sikret på lik line med andre.

Reisegarantifondet foreslår derfor at det presiseres at det her er tale om en alminnelig avtale og ikke nødvendigvis en rammeavtale. Videre bør de næringsdrivende parter stå fritt til å inngå generelle avtaler om fremtidige reiser som avskjærer den reisende pakkereiselovent rettigheter også når det gjelder insolvensbeskyttelse. I dagnes lovverk gjelder det kun øvrige bestemmelser. **Til §5 Definisjoner I siste ledd**, her kan det gjerne nevnes at vesentlighetskravet innebærer at tjenesten utgjør minimum 25% av pakkeprisen.

Kapittel VIII. Reisegaranti

Reisegarantifondet stiller spørsmål ved hvorvidt det muligens ville være mer hensiktsmessig for oversiktens skyld å flytte §§ 36, 37 og 38's bestemmelse om garantiplikt under hovedkapitlet om reisegaranti?

§ 40 Garantiplikt og reisegaranti Vi vil foreslå at det i første ledd kun står at arrangør plikter å stille reisegaranti og at garantiplikt for formidler oppstår først som formidler av utenlandsk arrangørs pakke dersom det ikke er godtgjort at den utenlandske arrangør i har stilt garanti i en annen EU Stat.

§ 41 Reisegarantifondet tredje ledd Det er garantisten (bank, forsikringsselskap) som skal forplikte seg etter påkrav å utbetale til Reisegarantifondet. Kanskje dette punktet hører hjemme under §42. I siste ledd må det også fjernes at formidler skal innbetale årsgebyr.

§ 42 Reisegarantien Her er det naturlig å ta inn kvalitative forhold rundt selve reisegarantien dvs. dokumentet som tilbyr sikkerheten; at den skal stilles i form av en erklæring fra bank eller forsikringsselskap og at det må være en påkravgaranti. Alternativt et pantsatt bankinnskudd.

Det muligens tilstrekkelig å henvise til forskriftens § 3 med hensyn til fastsettelse a garantiens størrelse?

Utkast til forskrifter til ny lov om pakkereiser og reisegaranti mv. I

§ 3 Garantistillelse – den individuelle garantien

Det er viktig å få med at garanten skal være en påkravgaranti for å avskjære garantisten muligheten for å forsinke utbetalingen av garantibeløpet.

§ 4 Unntak fra garantiplikten

Henvisningen i første ledd bør være til § 3 3. og 4. ledd.

§ 5 Fastsettelse av høyere garanti

Dette er en praktisk viktig regel og vi foreslår at teksten i den gamle forskrifts § 9 gjengis i sin helhet i annet ledd.

§ 7 Endring av beregningssatsene

Vi legger til grunn at dette gjelder beregningssatsene for årsgebyr til Reisegarantifondet jf. tidligere § 10. Teksten blir da Reisegarantifondet skal løpende vurdere beregningssatsene i § 8 og skal senest... Mulig denne bestemmelsen burde kommet etter § 8.

§ 8 Reisegarantifondets kapital-årsgebyr

Datoen i siste ledd kan endres til 31. mars.